

Posudek školitele na disertaci Mgr. Evžena Martínka Primát politiky podle Aristotela a Hannah Arendtové

Disertace Evžena Martínka je věnována primátu politična v podání Hannah Arendtové a Aristotela, přičemž srovnání obou teorií tvoří výkladovou linii celé práce.

Práce je pozoruhodným příspěvkem mladého badatele na poli politické filozofie k tématu, jehož důležitost spatřuji zejména v tom, že otevírá úvahy o politickém chování, které jsou v politické vědě opomíjeny. V tomto ohledu se dá říci, že to práce navýsost filozofická, která si klade za cíl tematizovat smysl politické existence, jak se rozvinula v západoevropské tradici, přičemž autor své pojetí odlišuje od přístupů v empirické politické vědě, nespokojuje se ani s historickým, či sociologickým vymezením tématu, ale usiluje o ontologicko-antropologický přístup, který se zřejmě opírá o představu *philosophia perennis*, takže může srovnávat Aristotelovu teorii politiky s pojetím Hannah Arendtové, aniž by byl odrazen vzdáleností historických a sociálních zkušeností, která odděluje životní světy obou autorů. Výsledkem je práce, které nelze upřít poučený výklad a přemýšlivé podání.

Společenské vědy, politická věda v tom svém způsobem hraje prim, jsou v současnosti spíše zaujaty primátem ekonomie a nikoli primátem politiky. Ekonomické teorie lidského chování se stávají metodologickým paradigmatem, které umožňuje pochopit politické chování, jako oblast kolektivního rozhodování, kde jedinci vedení vlastními zájmy se snaží maximalizovat svůj prospěch. Naopak primát politična znamená, že politické kolektivní chování principiálně vzato nelze zredukovat na souvislost individuálních rozhodnutí, neboť představuje původně společný a sdílený svět politické jednoty, která kvalitativně překračuje privátní svět ekonomického chování. Takovýto primát politična se zrodil ve starém Řecku a předpokladem autora je, že tento politický impuls přetrvává do současnosti v politické tradici, kterou lze zvat vskutku evropskou, byť v moderní době poněkud devalvovanou, zasutou a opomenutou. Právě v tomto historickém napětí mezi zrodem politična v antice a jeho současným stavem všeobecného zapomenutí, které tematizuje právě Hannah Arendtová, se otevírá ideový oblouk, jenž je zkoumán v disertaci Evžena Martínka.

Prvním krokem k takovým úvahám je ovšem odlišení primátu politiky v podání politické filozofie od primátu v politiky v politické vědě, které Evžen Martínek výmluvně na začátku práce provedl. Následuje důkladný a poučený výklad Aristotelovy politické teorie. Klíč k ní autor nachází v Aristotelově eudaimonistické morální teorii, které věnuje důkladný rozbor. Hannah Arendtová v podání Evžena Martíňka vystupuje s existencialistickým pojetím humanity, ve kterém politické chování je vrcholem lidské existence. Evžen Martínek zdůrazňuje její fenomenologická východiska. Tato jeho fenomenologická umanutost v pohledu na Arendtovou poněkud rozměňuje její vztah k historii. Martínek chápe Hannah Arendtovou jako myslitelku „krize evropského lidství“, pro kterou klíčové je rozpomenutí se na původní řeckou zkušenost politického chování, které spočívalo ve schopnosti žít aktivním životem ve sféře veřejných institucí. Evžen Martínek neváhá dokonce mluvit o „jádru evropského lidství“, které se takto ve zpětném pohledu může odhalit. Primát politična pak umožňuje tematizovat „život na vrcholu lidské existence“, jehož podobu známe z veřejného života antické polis. V tomto fenomenologicko-existencialistickém podání je ale podle mého soudu poněkud oslaben republikánský motiv, který byl pro Arendtovou podstatný – jako by ztratily na váze republikánské argumenty o občanských ctnostech jako podmínce republikánské svobody. Navíc fenomenologický důraz na odhalení nějaké „bytostné lidské zkušenosti“ přesahující meze historie brání tomu, abychom republikanismus situovali v různých historických kontextech. Republikanismus Hannah Arendtové byl zřejmě athénskému založení, nicméně autoři označovaní jako cambridžská škola (zejména Quentin Skinner) poukázali na neo-římskou republikánskou tradici, která se od té athénské odlišuje a umožňuje tematizovat republikanismus, pro nějž politické chování a občanské ctnosti mají instrumentální charakter, protože slouží k uchování individuální svobody. Evžen Martínek zůstává věren své ontologicky-antropologické výchozí pozici a své úvahy pěstuje v rámci *philosophia perennis* jako hledání odpovědi na věčné otázky.

Evžen Martínek začal svá doktorská studia v roce 2003, tehdy ještě působil na katedře společenských věd na UJEP v Ústí nad Labem. V přípravě se zaměřil na komunitaristickou kritiku liberalismu, zabýval se také teorií elit a atestován byl též s pojetí politična u Carla Schmitta. Od počátku byl ve studiu veden hlubokým filozofickým zájmem a jeho práce byly vždy výsledkem vlastního promýšlení daných témat - vždy přitom ovšem osvědčil také značnou sečtělost a schopnost zaujmout vlastní teoretickou pozici. Účastnil se práce na kolektivní monografii, která je v tisku pod názvem Machiavelli mezi republikanismem a

demokracií, kam přispěl kapitolou o Machiavelliho „romantickém republikanismu“ v pohledu na lež v politice.

Své povinnosti v individuálním studijním plánu plnil postupně a zdárně s občasným krátkým zpožděním. Státní doktorskou zkoušku složil již v roce 2006 a od té doby se věnoval psaní disertace. Na ní pracoval systematicky a odpovědně, chodil na konzultace a postupně dopisoval disertační práci, kterou v hotové verzi úspěšně představil na malé obhajobě na jaře letošního roku. Jeho disertace je pozoruhodným výkonem na poli politické filozofie, prozrazuje erudovaného a přemýšlivého autora, který má všechny předpoklady věnovat se badatelské práci. Práci doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Milan Znoj, CSc.

V Praze dne 24. 5. 2011